

SUUNNITELMA VÄKIVALLAN, KIUUSAAMISEN JA HÄIRINNÄN EHKÄISEMISEKSI

- osa kunnan oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelmaa

1. Tavoite

Perusopetuslain mukaan kaikilla oppilailla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Turvalliseen opiskeluympäristöön kuuluu fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus (perusopetuslain 29 § 1 mom.). Koululla on oltava toimintasuunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Laki velvoittaa puuttumaan kaikkiin kiusaamisen ja häirinnän muotoihin. Kansallisen opetussuunnitelman perusteissa korostetaan koulun vastuuta puuttua kiusaamiseen ja laatia toimenpidemalleja kiusaamisen vastaiseen työhön.

2. Kiusaamisen ja häirinnän määritelmät

Kiusaamisella tarkoitetaan yksittäiseen oppilaaseen kohdistuvaa, toistuvaa fyysistä ja/tai henkistä väkivaltaa, jonka tarkoituksena on tuottaa mahdollisimman suurta henkistä kärsimystä. Yksittäiset, satunnaiset teot eivät ole kiusaamista. Riitelemine tai eri mieltä oleminen ei myöskään ole kiusaamista. Kiusaamista on se, jos oppilas joutuu toistuvasti yhden tai useamman oppilaan kiusaamisen kohteeksi. Kiusaamista siitä tekee toistuvuus. Uhri on usein heikommassa asemassa, jonka vuoksi hän ei uskalla tai osaa puolustaa itseään. Esimerkkejä erilaisista häirinnän ja kiusaamisen muodoista:

- *Fyysinen kiusaaminen*: lyöminen, töniminen, potkiminen, nipistäminen, kiinnipitäminen, työntäminen seinää vasten, kamppaaminen, vaatteiden tai tavaroiden piilottaminen tai rikkomine
- *Psyykkinen kiusaaminen*: ilmeily, huokailu, vaikeneminen, selän kääntäminen, vastaamatta jättäminen, toisen kohtelemine kuin hän olisi ilmaa, ryhmästä / sosiaalisesta mediasta poissulkeminen
- *Sanallinen kiusaaminen*: ilkeiden asioiden sanomine, pilkkaaminen, naurunalaiseksi tekemine, toiselle nauramine, juorujen, valheiden tai ilkeiden huhujen levittäminen, kuiskuttelu, uhkailu, vaatteiden, ulkonäön ym. ivaamine
- *Nettikiusaaminen*: ilkeiden tai uhkaavien viestien toistuva lähettäminen, toisen häirintä keskustelufoorumilla, keskusteluryhmässä tai blogissa, nöyryyttävien kuvien julkaisemine toisesta henkilöstä, poissulkemine keskusteluryhmästä ilman syytä, juorujen, valheiden tai ilkeiden huhujen levittäminen verkossa
- *Rasismi*: henkilön häirintä kansallisuuden, ihonvärin, kielen tai uskonnon vuoksi
- *Seksuaalinen häirintä*: seksuaalisesti vihjailevat ilmeet ja kommentit, sopimaton vitsailu kehosta tai vaatetuksesta, sopimaton tai ei toivottu fyysinen koskettelu, sähköisesti levitettävät alastonkuvat

Ihmiset kokevat kiusaamisen eri tavoilla. Ratkaisevaa on *kiusaamisen uhrin subjektiivinen kokemus*. Kiusattu voi kokea kiusaamisen paljon suurempana ongelmana kuin ympärillä olevat. Samalla tavoin ympärillä olevien mielestä kiusaamista voi esiintyä, kun taas uhri ei koe sitä häiritsevänä. Jos kiusaaminen on rajua, asia on kuitenkin syytä selvittää, vaikka uhri ei sitä haluaisi.

Kiusaaminen tapahtuu harvoin avoimesti. Kaikkien on tärkeää tietää ja ymmärtää, mikä on kiusaamista ja mikä ei. Joskus kiusaaminen saatetaan sekoittaa johonkin, mitä joku teki vahingossa, riitelyyn tai jopa leikkiin. Riitelemine ja eri mieltä oleminen ei ole kiusaamista. Myöskään kiusoitte lue tai rajua leikkiä ei voida lukea kiusaamiseksi. Tällaiset tilanteet selvitetään tavalliseen tapaan suoralla huomautuksella tai toistuvilla keskusteluilla.

Kiusaamista on se, että joku oppilas joutuu yhden tai useamman muun oppilaan toistuvan loukkaamisen, vahingoittamisen ja/tai syrjimisen kohteeksi pystymättä puolustautumaan. – Mannerheimin Lastensuojeluliitto

”Ilkeästi sanominen kerran tunnin tiimellyksessä ei ole kiusaamista.
Ilkeästi sanominen kerran tahallaan on ilkeää, mutta se ei ole kiusaamista.
Ilkeästi sanominen monta kertaa tahallaan – se on kiusaamista.”

Lyhyesti nettikiusaamisesta:

Snapchat, WhatsApp ja Instagram ovat muutamia esimerkkejä sosiaalisen median kanavista, joita lapset ja nuoret nykyään käyttävät. Sosiaalisessa mediassa on monia etuja, kuten uudet tuttavuudet, mukavat kommentit ja kohteliaisuudet sekä mahdollisuus pitää yhteyttä kaukana asuviin ihmisiin. Samalla kun nautimme eduista, meidän on oltava tietoisia vaaroista. Erään tutkimuksen mukaan kolmannes nuorista on tullut loukatuksi sosiaalisessa mediassa. (Lähde: www.friends.se).

Koulun on vaikea selvittää ja puuttua sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan kiusaamiseen, koska se tapahtuu usein vapaa-ajalla. Jos loukkaamista ja kiusaamista tapahtuu sosiaalisessa mediassa kouluaikana, koulun velvollisuutena on puuttua siihen. Jos koulu saa tiedon, että oppilasta kiusataan sosiaalisessa mediassa, luokanopettaja tai koulukuraattori voi yrittää selvittää tapahtunutta ja päättää, mitkä toimenpiteet ovat mahdollisia ja tarpeellisia. Yksi mahdollisuus on aina kertoa vanhemmille nettikiusaamisepäilystä.

Koulu voi kuitenkin työskennellä nettikiusaamisen ehkäisemiseksi.

Muistettavaa:

- Nettikiusaaminen ei ole erillinen ilmiö: oppilaat eivät tee eroa netin ja todellisen elämän välillä. Näin kiusaaminen jatkuu tauotta myös kouluajan ulkopuolella.
- Aktiivinen kiusaaminen: joku sanoo jotakin (kuvat, videot, juorut, valheiden levittäminen ym.).
- Passiivinen kiusaaminen: poissulkeminen, eristäminen.
- Yksi nettikiusaamisen pahimmista erityispiirteistä on leviämiskahva: kuvat, viestit ja perättömät huhut leviävät nopeasti ja lähettäjä menettää nopeasti hallinnan siitä, kuinka laajalle materiaali leviää. Tämä herättää uhrissa sekä voimakasta pelkoa että häpeän tunteita, koska hän ei voi tietää, ketkä kaikki ovat nähneet levinneen materiaalin.
- Yksi nettikiusaamisen suurimmista haasteista on anonyymius – osa sosiaalisen median kanavista mahdollistaa anonyymiuden, minkä vuoksi kiusaajat voivat piiloutua valeprofiilien ja keksittyjen nimimerkkien taakse. Kiusaajat voivat myös ”kaapata” toisen oppilaan profiilin ja lähettää häiritseviä ja loukkaavia viestejä muille. Anonyymius luo samoja epävarmuuden ja häpeän tunteita uhrissa, koska hän ei voi tietää, kuka lähettäjä on.
- On selvää, että vastuukysymys on hyvin epäselvä lapsille ja nuorille. He eivät ymmärrä, että levittäessään loukkaavaa materiaalia, he osallistuvat kiusaamiseen. Nuorten maailmassa vain materiaalin julkaissut henkilö on vastuussa.

Opiskeluhuollon kultaiset nettisäännöt:

- Laita puhelin pois, kun puhut muiden kanssa.
- Älä kirjoita mitään, mitä et uskaltaisi sanoa kasvokkain.
- Älä koskaan julkaise kuvia muista ilman lupaa – edes Snapchatissa.
- Älä levitä loukkaavaa ja ilkeää materiaalia.
- Ole varovainen huumorin ja ironian kanssa – ne voidaan ymmärtää väärin.
- Älä spämmää.
- Kunnioita henkilöä, joka haluaa poistua ryhmästä.
- Selvitä riita tosielämässä – tarvittaessa mielellään yhdessä aikuisen kanssa.
- Älä kirjoita vakavista ongelmista chateissa.
- Älä lähetä viestejä sopimattomiin aikoihin.
- Tosielämässä laittomat asiat ovat laittomia myös verkossa.

3. Ehkäisevät toimenpiteet

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäiseminen ja niihin puuttuminen kuuluvat kaikille koulussa työskenteleville (perusopetuslain 29 §). Koulun henkilökunnalla on yhteinen vastuu olla koko ajan niin tarkkakuuloisia ja tarkkaavaisia, että he näkevät ja ymmärtävät, milloin lapsen ja nuoren käyttäytyminen on vaarassa ylittää hyväksyttävän käytöksen rajat, ja puuttua asiaan heti.

Ehkäisemme kiusaamista ja häirintää kouluissamme seuraavilla tavoilla:

- tehokas välituntivalvonta
- ystävöoppilas- tai tukioppilastoiminta
- määrätietoinen työ hyvän ilmapiirin luomiseksi ryhmässä/luokassa
- sosioemotionaalisten ja kommunikaatiotaitojen harjoittelu Uudenkaarlepyyn opiskeluhuollon vuosikellon mukaan
- kiusaamisesta ja häirinnästä puhutaan oppilaiden kanssa Uudenkaarlepyyn opiskeluhuollon vuosikellon mukaan (pohjautuu KiVa koulu -materiaaliin)
- KiVa koulu -ohjelman kysely toteutetaan vuosittain ja tuloksia seurataan koulun opiskeluhuoltoryhmässä
- epäiltyyn kiusaamiseen puututaan järjestelmällisesti
- oppilaiden kanssa käydään joka lukuvuosi läpi koulun kiusaamista koskeva toimintaohje ja se, miten koulu puuttuu, kun kiusaamista epäillään
- huoltajia muistutetaan joka lukuvuosi koulun kiusaamista koskevasta toimintaohjeesta ja siitä, miten koulu puuttuu, kun kiusaamista epäillään (infokirje Wilman kautta)
- Koulurauha julistetaan elokuussa
- yhteisöpäivä Klippanilla kaikille uusille seitsemäsluokkalaisille
- Koti ja koulu- yhdistysten ja vanhempien edustajien kautta järjestetään yhteisiä aktiviteetteja koulun ulkopuolella oppilaille ja heidän vanhemmilleen
- päivänavaukset, teemapäivät ja keskustelut; kiusaamisesta puhuminen

4. Toimintasuunnitelma kiusaamistapauksissa

Kaikki tutkimukset osoittavat, että yksi tehokkaimmista kiusaamista ja häirintää ehkäisevistä toimenpiteistä kouluissa on järjestelmällinen puuttuminen epäiltyyn kiusaamiseen. Kaikkien oppilaiden ja huoltajien tulee tuntea koulun kiusaamista koskeva toimintaohje ja se, miten koulu puuttuu, kun kiusaamista epäillään. Kaikkien koulun aikuisten on tärkeää noudattaa toimintasuunnitelmaa.

Koulussa on *kiusaamistiimi (KiVa-tiimi)*, joka ryhtyy toimenpiteisiin kiusaamistapauksissa. Kaikkien tulee olla koulussa tietoisia kiusaamistiimistä ja sen tehtävästä. Vain kiusaamistiimi käsittelee ajankohtaisia kiusaamistapauksia. Tieto kiusaamisesta voi tulla oppilaalta itseltään, kavereilta, vanhemmilta, opettajilta tai muulta henkilökunnalta. Puheluiden lisäksi kiusaamistiimiin voi ottaa yhteyttä myös tekstiviestillä, sähköpostilla tai Wilma-viestillä. Jos ilmoituksen haluaa tehdä nimettömästi, koulun postilaatikkoon voi jättää kirjeen. Erityistapauksissa voi ottaa yhteyttä sivistystoimenjohtajaan.

1. Kiusaamisesta tiedon saanut henkilö ilmoittaa asiasta ensisijaisesti luokanvalvojalle, joka tekee ensimmäisen arvion siitä, onko kyse yksittäisestä tapahtumasta (esim. välikohtauksesta tai riidasta) tai systemaattisesta kiusaamisesta (KiVa-materiaalin lomake 1). Huomaa, että vaikka kiusattu itse ilmaisee, että tilanne ei häiritse, tilanne on syytä selvittää, jos muiden mielestä kyse on systemaattisesta kiusaamisesta.
2. Jos kiusaaminen ei ole systemaattista ja kiusaamistilanteita on (toistaiseksi) ilmennyt vain yksi tai kaksi, luokanvalvoja käy vakavan keskustelun kiusaamiseen osallistuneiden lasten kanssa ja ilmoittaa, että heidän käytöstään ei hyväksytä koulussa. Kiusattua rohkaistaan kertomaan heti, jos kiusaaminen jatkuu.
3. Jos kiusaamisen todetaan olevan systemaattista, asia etenee KiVa-tiimille, joka keskustelee kiusatun kanssa. Keskustelun tarkoituksena on selvittää, mitä oikein on tapahtunut, kuinka kauan kiusaaminen on jatkunut, ketkä oppilaat ovat osallistuneet ja kuka voi jatkossa mahdollisesti tukea kiusattua (KiVa-materiaalin lomake 2). Vaikka nämä asiat olisi kartoitettu aiemmin, tiimin on hyvä saada kuulla oppilaan kertovan omin sanoin kokemuksistaan. Keskustelun tärkeänä tavoitteena on luoda kiusatulle turvallisuuden tunne ja välittää viesti, että aikuiset ovat kiusatun puolella ja aikovat saada kiusaamisen loppumaan. Samalla sovitaan uusi tapaaminen 1–2 viikon päähän tilanteen seuraamiseksi.
4. Yksilökeskustelut kiusaamiseen osallistuneiden oppilaiden kanssa pidetään ilman ennakkovaroitusta ja mielellään peräkkäin, jotta heillä ei ole mahdollisuutta puhua keskenään keskusteluiden välissä (lomakkeet 3 ja 4). Kiusaamiseen osallistuneiden oppilaiden yksilökeskusteluissa voidaan käyttää kahta eri lähestymistapaa:
 - a) **Kiusaamisen tuomitseva menetelmä.** Selvityskeskustelut pidetään melko lyhyinä. Tavoitteena on tehdä oppilaille selväksi, että kiusaamisesta tiedetään, että sitä ei hyväksytä ja että sen on loputtava välittömästi. Oppilaan on sitouduttava muuttamaan käytöstään. Kaikkia kiusaamiseen johtaneita syitä ei ole tarpeellista kaivaa esiin tai selvittää tilanteiden pieniä yksityiskohtia. Heti yksilökeskustelujen jälkeen pidetään kiusaamiseen osallistuneiden kanssa ryhmäkeskustelu, jossa yhdessä vahvistetaan yksittäisten oppilaiden päätökset siitä, että kiusaamisen on loputtava.

Jokainen saa kertoa, mitä he ovat ajatelleet muuttaa käytöksessään. Samalla sovitaan uusi tapaaminen 1–2 viikon päähän tilanteen seuraamiseksi.

- b) **Yhteisen huolen menetelmä.** Selvityskeskustelut pidetään melko lyhyinä. Keskustelun tarkoituksena ei ole syyttää oppilasta tai ylipäänsä mainita, että oppilaan tiedetään kiusanneen, vaan sen sijaan saada aikaan yhteisesti jaettu huoli kiusatun oppilaan tilanteesta. Keskustelun vetäjä toteaa esim., että Liisa on ollut mukana ikävissä tilanteissa, joissa joku on vienyt hänen myssynsä ja nimitellyt häntä rumasti, että tällainen ei tunnu Liisasta kivalta. Kiusaamiseen osallistuneen ei ole välttämätöntä tunnustaa. Ajatuksena on herättää oppilaan syyllisyydentunteita. Tavoitteena on saavuttaa yhteisymmärrys siitä, että se, mitä Liisalle on tapahtunut, ei ole hauskaa, ja että Liisasta oletettavasti tuntuu kamalalta tulla kouluun, kun sellaista tapahtuu. Toinen tavoite on, että oppilas itse ehdottaa jotain, mitä hän voi tehdä parantaakseen Liisan tilannetta. Jos oppilas ei itse keksi mitään, aikuinen voi auttaa antamalla ehdotuksia (esim. olla ystävällinen Liisalle; sanoa muille, että lopettaa kiusaamisen). Oppilaan on sitouduttava yrittämään tekemään jotain. Heti yksilökeskustelujen jälkeen pidetään kiusaamiseen osallistuneiden kanssa ryhmäkeskustelu, jossa yhdessä vahvistetaan yksittäisten oppilaiden päätökset siitä, miten he aikovat kantaa kortensa kekoon Liisan tilanteen parantamiseksi. Jokainen saa kertoa, mitä he ovat ajatelleet tehdä. Samalla sovitaan uusi tapaaminen 1–2 viikon päähän tilanteen seuraamiseksi.

5. Selvityksen aloittamisen jälkeen KiVa-tiimin jäsen tai luokanvalvoja ottaa yhteyttä koteihin. Ennen kuin koteihin otetaan yhteyttä, oppilaille voidaan antaa mahdollisuus kertoa itse vanhemmille tapahtuneesta.
6. Koulukuraattori tarjoaa tukea sekä kiusatulle että kiusaamiseen osallistuneille.
7. Kaikissa todetuissa kiusaamistapauksissa luokanopettaja kutsuu koolle muutamia valittuja oppilaita luokasta keskustelemaan, miten he voivat vaikuttaa siihen, että tilanne paranisi, ja tukea kiusattua oppilasta. Tarkoituksena ei ole, että heistä on tultava kiusatun kavereita, mutta he voivat näyttää hyvää esimerkkiä siitä, miten muita kohdellaan luokassa.
8. 1–2 viikon kuluttua pidetään seurantakeskustelut sekä kiusatun että kiusaamiseen osallistuneiden kanssa (lomakkeet 5 ja 6). Jos tilanne ei ole parantunut, koululla tulee olla valmiudet ryhtyä toimenpiteisiin. Yksi mahdollisuus on kutsua kiusaamiseen osallistuneiden vanhemmat yhteiskeskusteluun. Toinen mahdollisuus on turvautua johonkin koulun kurinpitokeinoista (jälki-istunto, kielto osallistua johonkin mukavaan, jota on suunniteltu). Koulun opiskeluhoitoryhmä ottaa kantaa mahdollisiin toimenpiteisiin, jos kiusaaminen ei lopu.

Koulun pitää ottaa uhri huomioon ja toimia mahdollisimman hienotunteisesti. Koulu ei koskaan saa jättää kiusaamistapausta ratkaisematta tai jättää kiusaamisen uhria pulaan.

(Lähde: KiVa koulu -materiaali)

Toimi näin kiusaamistilanteessa -

Oppilaille

- Ole **reilu kaveri**: jos havaitset kiusaamista, osoita tukeasi kiusatulle esimerkiksi ottamalla yksin jäävä mukaan ryhmään.
- Jos joku **kiusaa sinua, ilmoita siitä heti** opettajalle, rehtorille tai jollekin toiselle koulun aikuiselle. Näin hän voi puuttua tilanteeseen.
- Ilmoita aikuiselle myös, jos **jotakin toista kiusataan**.
- Kerro, **mitä** tilanteessa tapahtui ja **ketä** oli paikalla.
- Kerro aikuiselle myös, jos olet kohdannut kiusaamista **verkossa**. Säilytä mahdolliset todisteet, kuten some-, teksti- ja sähköpostiviestit.
- Kerro asiasta myös **vanhemmillesi**.

Tiesitkö, että:

- Koulun aikuisten pitää aina puuttua kiusaamiseen.
- Kun tarvitset apua, **voit ottaa yhteyttä opettajan ja rehtorin lisäksi koulun psykologiin, kuraattoriin, terveydenhoitajaan tai lääkäriin**. Keskustelu on luottamuksellista ja toiveesi ja mielipiteesi otetaan huomioon.
- Voit ilmoittaa kiusaamisesta koulun aikuiselle myös **someviestillä**.
- Sinulla on **oikeus osallistua** koulun toiminnan ja pelisääntöjen suunnitteluun.

Kiusaaminen satuttaa. Muista, että olet tärkeä ja arvokas juuri sellaisena kuin olet.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSYSTEMEN

Kuva on otettu OPH:n verkkosivuilta, kiusaamisen vastaisen työn oppaasta. Se on saatavilla useilla eri kielillä. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kiusaamisen-vastainen-tyo>

Muistettavaa:

- Kiusaamisepäilyn selvittäminen ei ole sama asia kuin oppilaiden välisen konfliktin selvittäminen.
- Keskustelu KiVa-tiimin kanssa vastaa kasvatustietämystä eikä ole siten vapaaehtoinen.
- Anna toivoa kaikille asianosaisille niin oppilaille kuin vanhemmillekin. Koulu ottaa vastuun ja työskentelee asian parissa!
- Kun keskustele kiusaajien kanssa, älä loukkaa moralisoivilla ja/tai tuomitsevilla kommentteilla mutta älä ole myöskään liian anteeksiantava. Kuuntele ilman tuomitsemista, mutta viesti samalla nollatoleranssia.
- Kiusaamisessa on lähes aina kyse valta-asetelmasta, ja kiusaaja kokee yleensä voittavansa jotain käyttäytymisellään.
- Kaikki yhteydenpito opiskeluhoitoon perustuu vapaaehtoisuuteen, minkä vuoksi koulukuraattori tai koulupsykologi ei osallistu kiusaamisen selvittämiseen. Selvityksen valmistumisen jälkeen koulukuraattori tarjoaa tukea sekä kiusatulle että kiusaamiseen osallistuneille.
- KiVa koulu -ohjelmassa suositellaan, että ilmi tullutta kiusaamistapausta selvitetään – ainakin aluksi – kiusaamistiimin ja oppilaiden välisillä keskusteluilla. Vanhemmille on kuitenkin syytä ilmoittaa kiusaamistapauksista, joita kiusaamistiimi on käsitellyt, *kun ensimmäiset keskustelut on pidetty koulussa*.
- Kun vanhempi saa tietää, että hänen lastaan kiusataan tai hänen lapsensa kiusaa jotain toista, he voivat ensin reagoida kieltämällä asian (*shokkivaihe*). Vanhempi tulkitsee tapahtuneen virhetulkintana ja väärinkäsityksenä. Kun vanhempi alkaa ymmärtää, että aiemmin tavallisiksi konflikteiksi tulkitut tapahtumat ovat osa kiusaamista (*reaktiovaihe*), hänellä voi herätä voimakkaita reaktioita siitä, että kukaan ei ole tehnyt mitään aikaisemmin. Tässä vaiheessa ei suositella, että molempien osapuolten vanhemmat tapaavat. Vähitellen voidaan siirtyä kysymään ja selvittämään lisää, jotta voidaan yrittää ymmärtää lasta (*käsittelyvaihe*). Halutaan auttaa ja tehdä yhteistyötä kiusaamisen ratkaisemiseksi. Sekä aikuiset että lapset voivat nyt yhdessä lopettaa kiusaamisen ja tukea niin kiusatun kuin kiusaajien uusia suhtautumistapoja (*uudelleen suuntautumisen vaihe*).
- Kaikissa kiusaamistapauksissa on rikoksiksi luokiteltavia piirteitä, esim. häirintä, laiton uhkaus ja pahoinpitely. Rikosilmoitusten suhteen noudatetaan yleisesti pidättyväisyyttä lasten kohdalla, jotka eivät ole rikosoikeudellisessa vastuussa (alle 15-vuotiaat). Poikkeuksia ovat tapaukset, joissa on kyse tahallista rikoksesta henkilölle kohtaan tai rikoksesta, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta. Rehtori tekee päätöksen mahdollisesta rikosilmoituksesta.

Vanhemmalle:

Jos vanhempana tiedät tai epäilet, että lastasi kiusataan, puhu asiasta lapsesi kanssa. Rohkaise lastasi kertomaan. Ota kiusaaminen vakavasti. Tiedosta erityisesti, että sosiaalisessa mediassa kiusaamista ja häirintää voi tapahtua melko huomaamattomasti. Ota yhteyttä koulun kiusaamistiimiin tai luokanvalvojaan, jos olet huolissasi. Seuraavat merkit voivat viitata kiusaamiseen koulussa:

- Haluttomuus kertoa koulusta
- Haluttomuus mennä kouluun
- Alakuloisuus, stressi, ahdistuneisuus
- Lapsella ei ole kavereita, hän on usein yksin koulun jälkeen
- Päänsärky, vatsakipu ja muut fyysiset oireet, jotka toistuvat usein
- Kadonneet tai rikkinäiset vaatteet ja tavarat
- Mielialanvaihtelut ja vihanpurkaukset
- Huonot yöunet, huono ruokahalu
- Koulumenestyksen heikkeneminen

Nämä merkit voivat tarkoittaa, että kiusaamista esiintyy, mutta niihin voi olla myös muita syitä. Älä epäröi ottaa yhteyttä kouluun, jos olet huolissasi.

Jos vanhempana epäilet, että lapsesi kiusaa, tee selväksi lapselle, ettet hyväksy kiusaamista ja että sen on loputtava välittömästi. Yritä herättää myötätuntoa kiusattua kohtaan kertomalla, miten pahalta kiusatusta tuntuu. Ota yhteyttä kouluun ja pyydä tukea lapsellesi kiusaamisen lopettamiseen.

(Lähde: KiVa koulu -materiaali)

5. Ystäväoppilas- tai tukioppilastoiminta

Ystäväoppilaiden/tukioppilaiden tehtävänä on parantaa viihtyvyyttä ja yhteishenkeä koulussa. Ystäväoppilaat/tukioppilaat valitaan hakemuksen perusteella. Koulu voi nimetä vastaavan ystävätoiminnan ohjaajan, joka valitsee, kouluttaa ja ohjaa ystäväoppilaita/tukioppilaita. Muussa tapauksessa tehtävää hoitaa koulun opiskeluhoitoryhmä. Joka vuosi koulutetaan uusia ystäväoppilaita/tukioppilaita Folkhälsanin ystäväoppilastoimintaa koskevien materiaalien mukaisesti. Kaikki ystäväoppilaat allekirjoittavat sopimuksen, jossa he sitoutuvat suorittamaan heiltä edellytetyt tehtävät (katso liite).

Ystäväoppilaiden tehtävänä on

- vaikuttaa siihen, että koulu on turvallinen paikka kaikille
- auttaa uusia oppilaita sopeutumaan kouluun
- ehkäistä kiusaamista ja häirintää seuraamalla aktiivisesti, mitä tunneilla ja välitunneilla tapahtuu, ja raportoida ystävätoiminnan ohjaajille, jos kiusaamista esiintyy
- näyttää hyvää esimerkkiä puuttamalla mahdollisuuksien mukaan kiusaamiseen tai häirintään
- huomata yksinäiseltä näyttävät oppilaat ja puhua heidän kanssaan
- suunnitella ohjelmaa ystävänpäiväksi ja muihin koulun juhliin
- osallistua uusien seitsemäsluokkalaisten yhteisöpäivään Klippanilla, jossa järjestetään leikkejä ja muita aktiviteetteja
- pitää päivänavauksia ajankohtaisista aiheista.